

Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty

v Jihomoravském kraji
na období 2021–2030

Zkrácená verze

jihomoravský kraj

Koncepce EVVO JMK je **základní strategický dokument v oblasti EVVO** vytvořený pro období 2021–2030, který navazuje na předchozí tři koncepce (2002–6, 2006–10 a 2011–2020). Povinnost tvorby krajské koncepce EVVO je stanovena § 13 odst. 5 zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí. Zpracována byla v období od počátku roku 2020 do ledna 2021 a její vznik byl podmíněn schváleným Akčním plánem EVVO na období 2019–2020. Koncepce zajišťuje návaznost na zavedené programy, které probíhaly v Jihomoravském kraji v minulém období, a nově obsahuje témata, která se v poslední době stala zásadními, zejména vzdělávání o změně klimatu.

Výchozí situace EVVO v Jihomoravském kraji

V Jihomoravském kraji existuje řada organizací, které se zabývají environmentálním vzděláváním, výchovou a osvětou (EVVO). Ihned po vzniku JMK se jeho vedení rozhodlo tomuto tématu strategicky věnovat. Koncepce platné v období 2002–2020 vytvářel KrÚ JMK ve velmi úzké spolupráci se zpracovatelem (Lipkou) a řadou jihomoravských organizací a osobností, které se environmentální výchově prakticky věnovaly či věnují. Navázalo se tak na tradici před rokem 1989, kdy v této oblasti působily různá formální i neformální uskupení (TIS, ČSOP, Hnutí Brontosaurus, Hlídky ochránců přírody). Významnou roli v environmentální osvětě před rokem 1989 měli také vedoucí skautských, pionýrských i woodcraftovských oddílů a řada dobrovolníků.

Na jižní Moravě sídlí řada organizací s místním, regionálním i celorepublikovým významem. I díky tomu zde dlouhodobě probíhá velké množství aktivit zahrnujících environmentální výchovu dětí, mládeže a vzdělávání dospělých, spolupráce na poli ochrany přírody a krajiny i ekologického poradenství. Např. již v roce 1991 začala na území dnešního kraje fungovat Ekologická poradna Veronica, nejstarší ekologická poradna v ČR. V téže roce byla založena i Lipka jako brněnské školské zařízení. Se vznikem krajů se stal jejím zřizovatelem Jihomoravský kraj. Nyní z pověření zřizovatele zajišťuje značnou část potřeb EVVO v kraji.

V uplynulé dekádě vzniklo v Jihomoravském kraji 6 zcela nových pracovišť pro EVVO: Otevřená zahrada, Ekocentrum Trkmanka, SEV Kaprálův mlýn, SEV Hlídka, Ekocentrum Karpaty a Dům přírody Moravského krasu.

Práci v oblasti veřejných vztahů, především informační, osvětovou a výchovnou činnost, provozování návštěvnických středisek i dalších zařízení pro návštěvníky a komunikaci s veřejností má na starosti NP Podyjí. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK) v kraji zřizuje dům přírody v Moravském krasu, další dva se připravují v Bílých Karpatech a na Pálavě. Jednotlivá CHKO zpracovávají a realizují Koncepci práce s návštěvnickou veřejností (KPNV). Vše se děje v rámci příslušné Strategie práce s veřejností. Mezi další aktéry poskytující široké spektrum služeb v oblasti EVVO patří nestátní neziskové organizace, konkrétně ČSOP Veronica (Ekologický institut) a Nadace Veronica, Hnutí Brontosaurus, Rezekvítek, Nadace Partnerství, Ekocentrum Trkmanka, Ekocentrum Brno, ZO ČSOP Pozemkový spolek Hády, ČSOP Morava,

Junák – český skaut, Kaprálův mlýn, Zoo Brno - pracoviště SEV Hlídka, Stanice zájmových činností při Zoo Brno, Přírodovědná stanice Kamenačky-specializované pracoviště DDM a řada dalších organizací. Držiteli národního certifikátu kvality EVVO v JMK jsou Kaprálův mlýn a tři pracoviště Lipky: Rozmarýnek, Lipová, Jezírko.

Východiska Koncepce 2021-2030:

- Mezinárodní společenské trendy ovlivňující oblast EVVO v Jihomoravském kraji
- Současné trendy a situace v EVVO s přihlédnutím k realitě v ČR, v JMK a ve městě Brně
- Mezinárodním přesah v EVVO
- Financování EVVO v Jihomoravském kraji
- Legislativní předpisy týkající se EVVO na krajské a národní úrovni
- Dokumenty týkající se EVVO na krajské a národní úrovni
- Další dostupné poklady (analýzy, strategie, výroční zprávy atp.)
- Podklady z expertních tematických skupin
- Připomínky a doplnění od oborových odborníků a zástupců zadavatele

Z východisek je vytvořena návrhová část s cíli a opatřeními, která je členěná na 8 oblastí. Dvě oblasti jsou průřezové (téma infrastruktury a téma inovací) a šest má zaměření na konkrétní cílové skupiny: veřejnost, veřejnou správu, podnikatelský sektor, neformální vzdělávání a výchovu a dvě cílové skupiny ve školství. Cíle a opatření krajské koncepce EVVO jsou tedy zaměřeny na všechny obyvatele Jihomoravského kraje. Jde konkrétně o skupiny v oblasti školství (děti v MŠ, žáci ZŠ, SŠ, VOŠ a studenti VŠ, jejich rodiče, pedagogičtí pracovníci, management škol, provozní pracovníci), v mimoškolním environmentálním vzdělávání a výchově dětí a mládeže (děti a mládež, vzdělavatelé v této oblasti), ve veřejné správě (členové Zastupitelstva a Rady JMK, úřady a zastupitelstva obcí v JMK, zaměstnanci krajského úřadu a organizací zřizovaných JMK, instituce, věnující se ochraně přírody a její pracovníci, svazky obcí), v podnikatelském sektoru (malé a střední podniky, velké podniky, OSVČ), v neziskovém sektoru (pracovníci, členové, dobrovolníci a vedoucí neziskových organizací, včetně MAS), v oblasti mezinárodní spolupráce (zahraniční partneři ze všech výše zmíněných oblastí) a o širokou veřejnost.

Vizí pro rok 2030 je Jihomoravský kraj, ve kterém mají obyvatelé kladný vztah k místu, jsou odpovědní a přívětiví k životnímu prostředí, spoluvytvářejí kraj přátelský k životu a docenují význam přírody i její různorodosti. Mají zajištěný přístup ke vzdělávání, výchově a informacím, které umožňují aktivně jednat ve prospěch životního prostředí a podílet se na společnosti reagující na nové výzvy 21. století, včetně klimatické změny, ochrany biodiverzity a přijetí způsobu života směřujícího k trvalé udržitelnosti. S touto vizí souzní většina občanů, škol, firem i úřadů v JMK.

Na následujících čtyřech stranách je uveden přehled zkrácených cílů a opatření z návrhové části koncepce.

UDRŽITELNOST SYSTÉMU A PROSTŘEDÍ

Plánování a koordinace EVVO

- U1: plánovat, sledovat a vyhodnocovat plnění krajské koncepce EVVO
- U2: posilovat kapacitu JMK v integraci, koordinaci, síťování, spolupráci a otevřené komunikaci
- U3: sledovat potřeby rozvoje Lipky k zajištění a koordinaci EVVO v JMK
- U4: podporovat činnost NNO zaměřených na EVVO
- U5: propojovat EVVO s dalšími oblastmi vzdělávání
- U6: zajistit fungování Krajské koordinační skupiny
- U7: zajistit udržitelnost a propagaci aktuálních cílů v oblasti EVVO
- U8: podpořit vznik platformy pro rozvoj klimatického vzdělávání
- U9: vyhlášovat dotační tituly na podporu EVVO a EP a financovat tak jejich rozvoj

Infrastruktura

- U10: podporovat projekty budování infrastruktury pro EVVO škol a školských zařízení
- U11: vyhodnocovat udržitelnost a využití vybudované infrastruktury pro EVVO a EP v majetku kraje
- U12: podporovat investice do údržby a rozvoje kapacit SEV a dalších vzdělávacích organizací
- U13: podílet se na posílení tématu EVVO ve strategických dokumentech JMK

ŠKOLSTVÍ

Metodická podpora

- Š1: poskytovat školám odborně-metodickou, mentorskou a propagační podporu
- Š2: zajistit informační servis a metodickou a konzultační pomoc školám a motivovat k zapojení do sítě EVVO
- Š3: zpracovat vzdělávací i metodické materiály a doporučení
- Š4: podporovat změny vzdělávání spojené se Strategií 2030+
- Š5: podporovat naplňování Státního programu EVVO a EP
- Š6: podporovat rovný přístup ke kvalitnímu a inkluzivnímu vzdělávání a odborné přípravě
- Š7: zveřejňovat příklady dobré praxe škol
- Š8: budovat atmosféru spolupráce a kolegiálního sdílení

Programová nabídka

- Š9: poskytovat školám nabídku jednodenních i pobytových výukových programů
- Š10: podporovat EVVO v mateřských školách
- Š11: podporovat vzdělávací programy zaměřené na klimatické vzdělávání

Environmentální výzvy

- Š12: podporovat kreativitu a angažovanost žáků a studentů v komunikaci a řešení environmentálních témat
- Š13: podporovat kontakt s přírodou a s praxí, motivovat školy k zapojení do svobodné občanské společnosti
- Š14: podporovat tvorbu přírodních školních zahrad a permakulturních zahrad
- Š15: podpořit SEV v realizaci EVVO na univerzitách a v uskutečňování praxí studentů v SEV
- Š16: využít podpory OP JAK k vytváření moderního obsahu a metod vzdělávání v oblasti UR

Environmentálně šetrný provoz

- Š17: vyhodnocovat provoz ve vztahu k ŽP a zadávat veřejné zakázky s environmentálními a sociálními kritérii
- Š18: zapojovat školy do offsetových programů emisí CO2

DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ VE ŠKOLSTVÍ

Metodická podpora

- DV1: zajistit další běhy specializačního studia
- DV2: podpořit pedagogické pracovníky prostřednictvím projektů a dotačních titulů
- DV3: podílet se na pregraduální přípravě budoucích učitelů
- DV4: podporovat učitele v osvojení trendů ze Strategie 2030+
- DV5: podporovat učitele v osvojení principů občanského vzdělávání
- DV6: podporovat učitele při naplňování Státního programu EVVO a EP
- DV7: podporovat spolupráci koordinátorů EVVO a učitelů se zájmem o EV
- DV8: podporovat využívání školních, přírodních a permakulturních zahrad
- DV9: podporovat výměnu zkušeností a spolupráci lektorů EVVO
- DV10: zapojit učitele do inovací Strategie 2030+ a do metodické a mentorské podpory

Nabídka DVPP

- DV11: využívat větší míru inovací při vzdělávání pedagogů
- DV12: vzdělávat ředitele a provozní pracovníky škol
- DV13: vzdělávat vedoucí zájmových oddílů a kroužků
- DV14: podporovat další vzdělávání pracovníků SEV
- DV15: podporovat vzdělávání pracovníků a dobrovolníků v neformálním vzdělávání
- DV16: pořádat semináře pro programové pracovníky poskytovatelů EVVO a EP

Environmentální výzvy

- DV17: zajistit porozumění vzdělavatelů tématu klimatické změny

EVVO VEŘEJNOSTI

Spotřebitelství

- OV1: znovuvytvořit a podpořit stabilní fungování sítě environmentálního poradenství v JMK
- OV2: propagovat environmentálně šetrné postupy, služby, komodity a výrobky
- OV3: zvyšovat povědomí obyvatel kraje o realizaci opatření snižujících uhlíkovou a ekologickou stopu
- OV4: popularizovat lokální a regionální značení a environmentální značení výrobků a služeb
- OV5: zvyšovat kvalitu ŽP a lidského života zefektivněním produkce dle principů cirkulární ekonomiky

Metodická podpora

- OV6: podporovat vytváření interaktivních nástrojů
- OV7: podporovat interpretaci místního dědictví jako prostředek informálního vzdělávání
- OV8: podporovat praktickou zahradní terapii a terapeutické zahrady pro veřejnost
- OV9: poskytovat obyvatelům informace o stavu ŽP na úrovni kraje i regionů
- OV10: podporovat přesah Centra podpory podnikavosti, iniciativy a kreativity
- OV11: podporovat provoz Domů přírody a Informačních středisek CHKO

Environmentální výzvy

- OV12: komunikovat vizi uhlíkově neutrální budoucnosti JMK jako atraktivní a uskutečnitelnou
- OV13: podpora nástrojů k pochopení změny klimatu, k zmírňování a k přizpůsobení dopadům
- OV14: podporovat osvětu a vzdělávání reagující na kvalitu života a dopady klimatické změny
- OV15: zvyšovat kompetence občanů k environmentálně odpovědnému jednání
- OV16: podporovat vzdělávání v oblasti mimoprodukčních funkcí zemědělství
- OV17: podporovat vzdělávání o změně klimatu, ochraně biodiverzity a cirkulární ekonomice
- OV18: vzdělávat o změnách hospodaření na zemědělské i lesní půdě a městské zeleni
- OV19: podpořit osvětové akce s tematikou ŽP

EVVO VEŘEJNÉ SPRÁVY

Rozvoj lidských zdrojů

- VS1: vytvořit systém vzdělávání pracovníků veřejné správy v oblasti EVVO
- VS2: školit oddělení Odboru životního prostředí v environmentálních tématech
- VS3: umožnit zaměstnancům KrÚ JMK účast na vzdělávacích a osvětových akcích k EVVO

Environmentální výzvy

- VS4: postupnou ekologizaci provozu úřadů inspirovat subjekty ve veřejné i podnikatelské sféře
- VS5: zahrnovat UR a reakci na klimatickou změnu při aktualizacích strategických a rozvojových dokumentů
- VS6: vytvořit nástroje reakce na klimatickou změnu na všech úrovních veřejné správy

Environmentálně šetrný provoz

- VS7: upřednostňovat kritéria environmentální šetrnosti při zadávání veřejných zakázek
- VS8: podpořit vznik akčního plánu ekologizace provozu KrÚ JMK
- VS9: podporovat vzdělávání, poradenství a zavádění environmentálně šetrného provozu veřejných institucí

Koordinace a podpora

- VS10: zpřístupňovat veřejnosti informace z oblasti ŽP
- VS11: podporovat mezikrajskou a mezinárodní spolupráci a výměnu zkušeností
- VS12: podporovat Asociaci zahradní terapie
- VS13: motivovat veřejnou správu k přijetí závazků nízkouhlíkového provozu a propagovat jejich dosažení

EVVO PODNIKATELSKÉHO SEKTORU

Rozvoj lidských zdrojů

- P1: podpořit zapojení žáků do iniciativ a klíčové kompetence k posílení sebevědomí a motivace
- P2: vytvořit systém vzdělávání zaměstnanců a podnikatelů v oblasti UR a společenské odpovědnosti
- P3: recipročně propojit příklady dobré praxe se školami
- P4: vytvořit spolupráci středisek EV s Centrem podpory podnikavosti, iniciativy a kreativity
- P5: pokračovat v implementaci Krajského akčního plánu v oblasti podpory podnikavosti a kreativity

Environmentálně šetrný provoz

- P6: informovat podniky o inovacích, zelených technologiích a přínosech cirkulární ekonomiky

Koordinace a podpora

- P7: vytvořit databázi subjektů podnikatelské sféry v JMK zapojených do EVVO a do aktivní péče o ŽP
- P8: podporovat síť ekologicky hospodařících farem
- P9: spolupracovat s regionálními i nadnárodními firmami v oblastech podnikavosti a EVVO
- P10: zveřejňovat příklady dobré praxe podniků zaměřených na činnost EVVO
- P11: podpořit podniky směřující ke snižování uhlíkové stopy
- P12: navyšovat kapacitu poradenských služeb
- P13: podpořit rozvoj škol jako center celoživotního učení

NEFORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVA

Koordinace a podpora

- NV1: komunikovat s hlavními poskytovateli neformálního vzdělávání
- NV2: podporovat projekty propojování neformálního vzdělávání a veřejné správy

Rozvoj lidských zdrojů

- NV3: podporovat možnosti školení vzdělavatelů v neformálním a zájmovém vzdělávání
- NV4: podporovat propojování formálního s neformálním a zájmovým vzděláváním
- NV5: podporovat programy a dlouhodobé projekty pro oblast neformálního vzdělávání
- NV6: propojovat EVVO a UR s výchovou k podnikavosti v neformálním a zájmovém vzdělávání

INOVACE V EVVO

Metodická podpora

- IN1: cíleně podporovat prostor pro inovace v EVVO a EP
- IN2: podporovat propojování EVVO s jinými oblastmi
- IN3: zpracovávat analýzy se vztahem k environmentálnímu vzdělávání

Environmentální výzvy

- IN4: podílet se na přechodu k nízkouhlíkovému hospodaření

Rozvoj lidských zdrojů

- IN5: podporovat vzdělávání a spolupráci v oblasti hospodaření s vodou v krajině

Koordinace a podpora

- IN6: koordinovat snahu vzdělávacích organizací v klíčových tématech

Koncepce schválena usnesením Rady JMK č. 714/21/R12 dne 24. 2. 2021

jihomoravský kraj

Tvorbu koncepce koordinovala:

Lipka - školské zařízení pro environmentální vzdělávání Brno,
příspěvková organizace

Nezkrácenou verzi koncepce lze získat na stránkách JMK:

kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=433899&TypeID=2